

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

4 Quantam gratiæ perfectionem, ac intensionem fuerit consecuta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

poralem, si illi expedierit. Ita enim graues Theologi hunc effectum explicant, vt suo loco vberius dicemus, & interim videri possunt Petrus Sotus lectione 2. de hoc sacramento, & Palatius in 4. d. 23. disputatione 2. conclusionem 1. homo autem adultus, quamuis nunquam peccauerit, ex se capax est huius effectus, & verba formæ circa illum vera erunt in sensu conditionali, scilicet, si quid peccasti. Hoc enim modo ordinatum est hoc sacramentum ad peccata, vel eorum reliquias delendas, vt ex verbis Iacobi cap. 5. colligitur, si in peccatis est, dimittentur ei. Ergo licet Beata Virgo nunquam peccauerit, capax fuit effectus huius sacramenti, quia capax fuit gratiæ, & spiritualis auxilij, quo aduersus infidias inimici in vltima pugna ita muniretur, ac si illi obijciendæ essent, nam simpliciter libertatem habuit, quamuis diuinitus esset in bono confirmata.

Iudicium inter has sententias pendet ex principijs pertinentibus ad sacramentum extremæ vntionis, scilicet, quod sit subiectum capax illius, quis effectus, & quæ forma. Neigitur hoc loco hæc omnia sine sufficienti probatione, & examine definiamus, respondeamus tantum sub conditione, si vt homo sit capax huius sacramenti, necessarium non est, quod actualiter peccauerit, B. Virginem fuisse capacem illius, si autem fuit capax illius, verisimilius esse illud suscepisse, tum propter fructum eius, tum propter fidei, ac fidelium ædificationem, & humilitatis exemplum. Neque enim ex parte formæ est vlla indecentia, tum quia facile intelligi potest, concessum esse in hoc peculiari casu, aliquod speciale privilegium. Tum maxime: quia sensus illius est conditionalis, vel (vt ita dicam) potentialis, id est, Remittat tibi Deus, si quid peccasti, vel conferat Deus tibi gratiam sufficientem ad delendam omnem maculam, quæ per sensus contrahi solet. Neque etiam ex parte materiæ erat hoc indecens, quia semper applicatur eum summa honestate.

Tertium caput huius augmenti constitui potest in aliquibus temporibus, vel opportunitatibus, in quibus B. Virgo immediate à Deo suscepit singularem sanctificationem, seu augmentum eius. Huiusmodi intelligimus fuisse instans illud, in quo filium concepit, vt omnes Theologi in 3. d. 3. sentire videntur. Qui dicunt, sicut in conceptione sua accepit primam sanctificationem, præter omne meritum, & præter omnem sacramentalem sanctificationem, sed ex singulari privilegio: ita in conceptione filij accepit se præter omne meritum singularem perfectionem sanctificationis, ob nouam, & admirabilem præsentiam diuini Verbi, iuxta verbum Angeli dicentis: Spiritus sanctus superueniet in te. Et hoc modo sentit aperte D. Th. supra q. 27. art. 3. tunc fuisse illi sublatum fomitem peccati, qui iuxta illius sententiam, antea tamen fuerat ligatus, & art. 4. docet gratiam Virginis in filij conceptione fuisse quodammodo consummatam. Idem latè Darard. sup. q. 3. Scotus etiam, & reliqui, quos sect. 1. retuli, dum aiunt, tantam perfectam fuisse in eo instanti gratiam Virginis, vt amplius crescere non potuit, hoc necessariò supponunt. Idem aperte docent Damascen. Rupertus, ac Bernardinus ibi citati, Bernardus sæpè in homilijs super Missus est, Laur. Iustin. serm. de Annuntiat. Denique Athan. serm. de sanctissima Deipara inquit, Tunc descendisse Spiritum Sanctum in Virginem cum omnibus suis virtutibus essentialibus, imbuentem eam gratia, & virtute, & infra excludit errorem, putantium tantum vim quandam, & energiam illi datam fuisse Spiritus, vt incarnatio perficeretur. Et paulo post subdit, secundum orthodoxorum dogmatum rectitudinem virtutes, & spiritum esse impletam Virginem, tum vt corpus eius sanctificaretur, tum vt salutarem illum fatum concipere posset. Vnde Euseb. Emis. hom. super Missus est, in feriam quartam Dominicæ quartæ Aduentus, Cum gratia, Fr. Suarez, Tom. 2.

A inquit, plena sit priusquam concipiat, post conceptionem quanta abundauit? Et Albertus Magnus in Mariali, cap. 69. quem imitatur D. Thomas opusc. 60. articulo tertio, triplicem distinguit plenitudinem gratiæ Virginis, aliam vocat sufficientiam, quam habuit à principio, aliam abundantiam, quam dicit habuisse in filij conceptione: aliam singularem excellentiam, quam in toto vitæ decursu consecuta est. Denique afferri potest coniectura, quia quando Beata Virgo visitauit Elisabeth, propter Christi præsentiam, & Ioannes fuit sanctificatus, & Elisabeth gratia impleta: quid ergo mirum, quod diuinum Verbum ingrediens vterum Virginis, singulari modo illam sanctificauerit. De hoc ergo argumento nullus sine temeritate dubitare potest. Alia verò sunt tempora, de quibus simile quidpiam probabiliter coniectare possumus, quamuis sit res minus certa, huiusmodi sunt dies natiuitatis Christi, dies mortis, vel resurrectionis eius: de die verò Pentecostes iam diximus.

SECTIO IV.

Quantam gratia perfectionem, ac intensiorem fuerit B. Virgo consequuta.

Hactenus varios modos explicuimus, quibus Beata Virgo toto tempore vitæ suæ in gratia, & sanctitate creuit, reliquum est vt tandem concludamus, & explicemus cumulum gratiæ, quem toto illo tempore congregauit, id est, in quo gradu, & intensiōe gratiam habuit in instanti mortis suæ. In qua re vnum tantum est certum, scilicet, eam gratiam fuisse intensiorem, quam sit in supremis Angelis, vel hominibus sanctis. Sicut enim de fide est, Deiparam in perfectione beatitudinis esse omnibus superiorem, ita etiam certum est in intensiōe gratiæ, omnes antecellere, quia perfectio beatitudinis perfectioni gratiæ respondet. Et hoc etiam facile ostendi potest ex his, quæ de prima sanctificatione, & meritis Beate Virginis hactenus tractata sunt. Soluni ergo desiderari potest, vt explicemus, quanta fuerit hæc excellentia, vel quis excessus huius gratiæ Virginis respectu gratiæ collatæ reliquis sanctis, vel singulis, vel omnibus simul sumptis. Quæ res cum nec reuelatione manifesta sit, nec certa ratio ostendi possit, vix tractari potest, nedum à nobis definiri, quia non possumus verè dicere Beatam Virginem tot habuisse gradus gratiæ, neque plures, neque pauciores. Nihilominus tamen conandum nobis est, vel sub ratione aliqua communi, & vniuersali, vel per comparisonem ad alios sanctos, perfectionem, & excellentiam huius gratiæ, quoad fieri possit, explicare.

Dico ergo primò, Beatam Virginem in fine vitæ peruenisse ad summam, & (vt ita dicam) pene immensam gratiæ perfectionem, & intensiōem. Probatur primò ex modo loquendi sanctorum Patrum: Damascenus enim orat. 2. de Assumptione, gratia abyssum, Virginem vocat, Epiphanius oratione de laudibus Virginis, Gratia, inquit, sancta Virginis est immensa. Et infra vocat eam, mare spirituale habens gemmam celestem Christum, Et infra, solo Deo excepto cunctis superior existis, cui prædicandæ, neque hominum, neque Angelorum, lingua sufficit. Sic etiam Anselmus de excellentia Virginis, capite 3. inquit, Nullus hominum, vel Angelorum penetrare potest immensitatem diuini amoris erga Virginem. Et infra, ineffabilis est, & stupenda omni seculo huius mulieris gratia, & exaltatio, Et cap. 8. post multa concludit, Quid amplius dicere possum, Domina, immensitatem quippe gratiæ, & gloriæ, & felicitatis tuæ considerare incipienti, & sensus deficit, & lingua fatiscit. Sic etiam Bernardus sermone quarto, de Assumptione, ineffabile vocat privilegium meritorum sanctissimæ Virginis, & Bernard.

Q

nardus,

nardinus dicto sermone si, tantam dicit esse perfectionem Virginis, vt soli Deo cognoscenda referretur. *And. Cret.* Multa similia habet Andreas Cretensis oratione de dormitione Virginis, vbi inter alia vocat eam *omnis sanctitatis sanctissimum thesaurum.* Ephrem quoque in oratione de laudibus Virginis inter alia inquit, *Sanctior Cherubim, sanctior Seraphim, & nulla comparatione ceteris omnibus superis exercitiis gloriosior.* *Bonavent.* Bonaventura in speculo Mariæ, capitulo 5. *Immensa certe fuit gratia, quæ ipsa fuit plena.* Denique verbaila quæ supra ex Ignatio citauimus, quibus in epistola prima ad Ioannem, eam vocat *celeste prodigium, & sacratissimum spectaculum,* satis indicant hanc gratiæ immensitatem.

Secundo, explicatur conclusio rationibus. Prima, quia supremus inter sanctos Angelos valde intensam habet gratiam, ita, vt verisimile sit nullum sanctorum hominum ad eam gratiæ perfectionem peruenisse, solis Christo & Virgine exceptis: peruenit autem ille supremus Angelus ad eam gratiæ perfectionem, per vnum, vel ad summum, duos actus fidei, spei, charitatis, religionis, obedientiæ, humilitatis, & aliarum virtutum, si fortasse illos in breuissimo illo intervallo, quo fuit viator, exercere potuit. Est enim communis Theologorum doctrina angelum in primo instanti per aliquem actum se disposuisse ad primam gratiam recipiendam, & in secundo perfectè, & ex toto conatu operando, illam consummasse. Ex hoc ergo concluditur ratio. Nam Beata Virgo in primo instanti suæ sanctificationis perfectionem gratiam assequuta est, quam supremus Angelus in sua prima sanctificatione, sed Beata Virgo non duobus, aut tribus: sed penè infinitis actibus perfectis, & ex toto conatu, atque tota efficacia suæ gratiæ, & charitatis elicitis, eiusdem gratiæ augmentum, & perfectionem promeruit, ergo est penè immensum hoc augmentum. Vtraque assumptio in superioribus probata est, consequentia verò solum consideratione indiget, & (vt ita dicam) enumeratione frequentissimorum actuum charitatis, & aliarum virtutum, quos Beata Virgo sexaginta annorum spatio exercuit.

Secundo vt hoc amplius explicetur, suppono actus amoris Dei elicitos à charitate esse meritorios augmenti eiusdem charitatis, & consequenter gratiæ, & gloriæ secundum totam latitudinem graduum, eorumque æqualitatem, & adæquationem, ita vt si actus sit vt quatuor, mereatur quatuor gradus augmenti gratiæ, & sic de reliquis. Et quidem quod ij actus meritorij sint secundum totam latitudinem suam augmenti habitus, certum esse censeo, quia si solum essent meritorij secundum excessum actus remissi, vel æqualis, nullius essent valoris, ac meriti, quod plusquam falsum esse censeo, & repugnans doctrinæ Concilij Trident. Sess. 6. vt latius in prima secunda docetur. Quod verò hoc augmentum sit cum prædicta æqualitate, & proportionem, non de omnibus actibus meritorijs, sed de solis perfectissimis actibus charitatis asseritur, non vt certum, sed vt verisimilius, quia sicut in prima sanctificatione si quis disponitur per actum charitatis vt quatuor, habitum æqualem suscipit ex vi talis dispositionis, ita etiam pari, vel maiori ratione, qui post iustificationem primam similem actum operatur totidem gradus augmenti, & perfectionis habitus consequitur: quia in hoc actu intercedit meritum de condigno, quod non inuenitur in prima dispositione. Præterea sicut hi actus charitatis sunt nobilissimi, ita etiam sunt efficacissimi ad meritum, & augmentum eiusdem charitatis: ergo rationi consentaneum est, vt tot gradus mereantur, quot in se habent. Ex hoc ergo principio concluditur, Virginis gratiam sæpissimè fuisse effectam duplo maiorem quam ante erat, quia (vt supra o-

A stendi) operabatur ex tota virtute gratiæ, & morionis diuinæ, igitur eliciebat actus æqualis, vel maioris intensiōis, quam esset habitus: ergo per singulos actus huiusmodi ita crescebat illa gratia, vt fieret duplo maior, quam in principio erat: sed hi actus numero, & multitudine fuerunt penè infiniti, vt ex dictis etiam patet ergo.

Tertio considerandum vterius est posteriores actus hoc modo, & cum hac perfectione elicitos semper extitisse duplo maioris meriti, quam priores, quia semper procedebant ex habitu facto intensiori per priorem actum secundum totam latitudinem eius. Vnde si prior gratia Virginis fuit verbi gratia, vt centum, & per illam operata fuit vt centum, gratia effecta est ducentorum graduum, si ergo postea gratia illa operabatur secundum totam actiuitatem suam, efficiebat actum habitui proportionatum, vel intensiorem: ergo vterius talis gratia per talem actum in duplo augebatur: ergo si hoc modo iterum, atque iterum, ac sæpissimè, & gratia augeatur per actus, & actus eliciat meliores actus, & à melioribus melius augeatur, in fine augmenti tanta erit perfectio, vt vix possit humano ingenio comprehendere. Hic autem discursus præter principium positum de merito actus secundum totam latitudinem, supponit aliud, scilicet statim dari homini totum augmentum, quod per huiusmodi actus meretur. Sed hoc quam fit verum, & rationi consentaneum ex dictis in secunda sectione satis constat. Nam licet de merito fundato in actibus, in quibus homo non operatur, quantum potest, nec facit totum, quod in se est, magis sit controuersum, ac dubium, an statim detur augmentum illi respondens: tamen de merito illorum actuum, in quibus homo facit totum quod in se est, nulla videtur esse posse ratio dubitandi. Præsertim quia etiam de merito actuum remissorum verisimiliter statim habere effectum augmenti gratiæ sibi respondentis, quia meritum de se est sufficiens causa præmij.

Quarto ex eisdem principijs potest amplius explicari hæc perfectio: nam ex illis manifestè sequitur Beatam Virginem in fine vitæ suæ potuisse tot gradus gratiæ vno actu mereri, quot in toto tempore superioris vitæ, per omnes actus, & modos sanctificationis, & augmenti eius, fuerat consecuta. Quia ille actus eliciebatur ab actu sic intenso, ex tota virtute, & efficacia sua, & ex toto conatu, & auxilio sibi proportionato, ergo merebatur per talem actum tot gradus gratiæ, & charitatis, quot antea habebat: vel certe plures, ergo multiplicando huiusmodi actus, penè immensum, & incomprehensibile erit tale augmentum.

Contra hanc assertionem nihil inuenio, quod possit difficultatem parere, nisi fortasse quod aliquibus videri poterit incredibile tale, ac tantum augmentum, quia excellentiam, ac magnitudinem eius capere non possunt. Si tamen quis consideret Deiparæ dignitatem penè infinitam, & initium sanctificationis eius, quod fundamentum habuit in montibus sanctis, seu in culmine sanctitatis, & progressum vitæ eius admirabilis, ac diuinæ, non habebat ob admirationem: sed facile (vt existimo) intelliget totam hanc gratiæ perfectionem optimè in Beatam Virginem conuenire. Dices, hinc sequi videtur, quemlibet iustum, vel sanctum, si aliquo tempore merendo perseueret, præsertim postquam ad perfectionem peruenit, breui tempore posse consequi ingens gratiæ augmentum: nam principia posita eadem ferè proportionem applicari possunt. Respondetur non esse similem rationem, primò, quia reliqui semper habent impedimentum fomitis, & raro operantur secundum totam latitudinem habituum, præsertim si sint valde intensi. Deinde quia etiam, cum ad eam perfectionem deueniunt, vix attingunt pri-

Obiectio.

Responsio.

Obiectio.

Responsio.

primam gratiam, quam, vel B. Virgo, vel primus Angelus in sua prima sanctificatione obtinuerunt.

Augmentum
Charitatis
et gratia
Virginis in
hoc vita
quantum.

Dico secundo: Probabiliter credi potest Beatam Virginem consequutam esse plures gradus gratiae & charitatis, quam sint in omnibus sanctis hominibus, & Angelis, etiam collectivè sumptis: itaque si mente concipiamus ex multitudine gratiarum sanctorum omnium unam intensissimam gratiam confurgere (quod solum explicanda rei gratia dictum sit) non adaequaret intensiorem gratiam Virginis. Conclusio hæc ab Scholasticis, antiquisque scriptoribus non disputatur, & ideo fortasse in terminis à nemine reperietur asserta, sicut etiam neque negata est, neque improbata: sit tamen probabilis, & verisimilis, tum testimonijs, & coniecturis adductis in prima conclusione, tum etiam iis quas nunc adiciemus. Primum enim sancti Patres, ubique loquuntur de gratia Virginis, & gloria (perinde namque est) tam magnificè de ea sentiunt, & loquuntur, ut non solum prædictam perfectionem, sed maiorem etiam illi tribuere videantur. Idem sermo secundo, de Assumptione, Sicut est incomparabile quod gessit, & ineffabile, quod percepit, ita est incomprehensibile premium glorie, quod meruit. Andreas Cretenensis sermone de dormitione Deiparae talem, ac tantum dicit esse statum gloriæ Virginis, ut quia nec discerni possit, honeretur silentio. Et infra. Quæ habes cum aliis non comparabilem appellationem, quæ excepto Deo solo, et omnibus altior. Ac denique concludit, O sancta, & sanctis sanctior, & omnis sanctitatis sanctissime thesaure. Petrus Damianus, sermone de Assumptione, Virgo, inquit, inter animas sanctorum, & Angelorum choros supereminens, & euncta, merita singulorum, & omnium titulos antecedit, ubi illæ duæ particulæ, singulorum, & omnium, energiam aliquam habere videntur, & ibidem, ita dicit superare Virginem alios sanctos in gratia, sicut Sol in luce, & claritate stellæ excedit, ac tandem de eadem Virgine sic loquitur, In illa inaccessibili luce perluens, sic verorumque spirituum habebat dignitatem, ut sint quasi non sint, & comparatione illius nec possint nec debeant apparere. Et sermone de natiuitate Virginis. Quid grandius Virgine Maria, quæ magnitudinem summæ diuinitatis intra sui ventris conclusit arcum? Attende Seraphim, & videbis quidquid maius est, minus Virgine, solumque opificem opus istud supergredi, & infra, gloriæ quæ eam ex hoc mundo transeuntem excipit, principium ignorat, nescit finem, de qua nihil aliud possumus dicere, nisi quia gloriosa dicta sunt de te gloria Dei. Et sermone de Annuntiatione, Hæc est, in quam aulicus Dominus cum omni sua dulcedine superuenit. Cum enim fecerit Deus omnia opera sua valde bona, hoc melius fecit, consecrans sibi in earecontiliarium aureum. Damascenus orat. 1. de dormitione Virginis, satis post medium, Dei matris, inquit, & seruorum Dei infinitum est discrimen. Chrysostomus in liturgia, primum negat aliquid esse in tota rerum vniuersitate, quod cum Beata Virgine comparari queat. Deinde eam vocat incomparabiliter gloriosiore, quam Seraphim. Et in sermone quem Ecclesia refert in festo natiuitatis B. Virginis, Magnum reuera miraculum, fratres dilectissimi, fuit semper Beata Virgo Maria. Quidnamque illa maius, aut illustrius vilo vnquam tempore inuentum est, seu aliquando inueniri poterit? hac sola cælum, ac terram amplitudine superauit. Quidnam illa sanctius? non Propheta, non Apostoli, non Martyres, non Patriarche, non Angeli, non Throni, non Dominationes, non Seraphim, non Cherubim non denique aliud quidpiam inter creatas res visibiles, aut inuisibiles maius, aut excellentius inueniri potest. Nihil ergo Chrysostomus excipit, siue Virgo Beata cum singulis, siue cum omnibus sanctis comparatur. Vnde Ephrem oratione de laudibus Virginis, Nulla, inquit, comparatione omnibus superis exercitijs gloriosior, præstantissimum orbis terre miraculum, omnium sanctorum corona ob fulgorem inaccessa. Lauren, Justiniani

Fr. Suarez. tom. 22

A sermone de Assumptione apertius inquit. Merito quidquid honoris, quidquid felicitatis habebatur in singulis, totum abundabat in Virgine. Hinc sanctorum admiratio de Maria. Anselmus de laudibus Virginis, cap. 9. Pura sanctitas, & sanctissima puritas purissimi pectoris eius omnem omnis creatura puritatem, siue sanctitatem transcendens, incomparabili sublimitate hoc promeruit, ut reparatrix perditis orbis dignissime fieret, & cætera, quæ subiungit, quæ ad eandem rem confirmandam plurimum valent. Et hoc ipsum confirmat, quod Bonauentura opusculo de laudibus Virginis cap. 7. ex sententijs Patrum docet, Dei gloriam magis in sola Virgine, quam in cæteris Dei operibus pure creatis relucere, atque adeo perfectiones omnes in cæteris rebus diuisas, ac distributas in Virgine beata excellentiori modo esse congregatas. Et accommodat verba illa, Omnia flumina intrant in mare & mare non redundat. Quia omnia flumina gratiarum intrant in Mariam, & dignitatem eius non excedunt. Vnde sicut in mari, inquit, aquarum, ita in Maria sunt congregationes gratiarum. Quod Hieronymi verbis confirmat, dicentis, Cætera per partes præstat, Maria vero simul se tota infudit gratia plenitudine. Affer etiam id Eccl. 24. in plenitudine sanctorum deus tentio mea, & cum Bernardo sic explicat. Ideo in plenitudine sanctorum Maria deus tentio fuit, quia in mirifica perfectione sua, plenitudo perfectionis omnium sanctorum illi non defuit. Quod postea declarat discurrendo per singulas virtutes, & gratiarum genera: possumus autem eadem ratione per omnes gradus gratiæ sanctificantis discurrere: horum enim collectio, & congregatio multo magis ad illius perfectionem pertinet. Et ad hoc confirmandum conferre possunt, quibus supra disputat. ostendimus, quidquid donorum gratiæ diuinitus est in reliquis sanctis, totum fuisse collectum in Virgine. Quamobrem Hieronymus eam vocat, hortum deliciarum, in quo condita sunt omnia florum genera, & odoramenta virginitatis, & Petrus Damianus supra locum voluptatis appellat, quem Deus omnibus gratia diuinitus cumulauit.

Secundò principaliter sit verisimilis conclusio varijs coniecturis. Prima sumitur ex dignitate matris Dei, quæ in suo genere est infinita. Nam Deus vnicuique dat gratiam accommodatam statui, ac muneris suo, ut in principio huius materiæ explicuimus: sed tota hæc gratiæ intensio, ac plenitudo optimè conuenit cum dignitate matris Dei. Primò, quia illa dignitas est altioris ordinis, & suo modo infinita: vnde etiam si in infinitum illa gratia intendere, nunquam excederet terminos, aut debitam proportionem illius dignitatis. Propter quod Euthym. sermone de Zona Virg. & Andreas Cretenensis sermone de dormitione Deiparae, dixerunt, Si quid, quod nos superat, in ea diuina operata est gratia, nemo miretur intuenti ad nouum, & ineffabile, quod in ea peractum est mysterium ab omni infinitate infinitis infusæ exemplum: ergo, cum ex diuina sapientia ad certum gradum definita fuerit illa gratia, verisimile est eam esse talem, tamque perfectam, ut omnes inferiores in se quodammodo complectatur. Sicut enim Anselmus dixit, deuiisse Virginem ea puritate niteri, quæ maior sub Deo nequeat intelligi, ita dicere possumus deuiisse ea sanctitate, & gratia perfici, quæ nulla maior in vlla pura creatura, neque in omnibus simul intelligatur. Et confirmatur, quia maior est dignitas matris Dei, quam munera sanctorum omnium, & dignitates, etiam si in vnum congregentur, ergo optimè huic dignitati respondet gratia, quæ omnium aliorum gratias superet. Propter quod S. Bernardus, sermone 15. de festiuitatibus Virginis dicit plus meruisse Mariam eo actu fidei, & obedientiæ, quo Angelo annuntianti filij conceptionem assentientia est, & assentiendo sese condigne disposuit, ac de congruo meruit, ut esset mater Dei, quam

Q 2 me-

meruerint omnes sancti omnibus actibus, ac meritis suis, quia videlicet eo actu meruit saltem de congruo eam dignitatem, cui excellentior gratia, & gloria quodammodo debetur. Et ad hoc accommodat verba illa Sapientis. *Multa filia congregauerunt sibi diuitias, tu supergressa es vniuersas.* Actandem concludit tantam esse perfectionem Virginis, ut soli Deo cognoscenda referretur. Dices hac ratione probaretur, Beatam Virginem habuisse hanc gratia plenitudinem ab eo saltem instanti, in quo incepit esse mater Dei. Respondetur negando consequentiam: satis est enim, quod tunc habuerit totam hanc perfectionem quasi in radice, quia nondum peruenerat ad vltimum terminum perfectionis suae: quamquam, si quis illud consequens concederet, fortasse non admodum erraret.

Secunda ratio esse potest, quia Deus plus amat Virginem, quam reliquos sanctos omnes, ergo plus gratia illi confert, gratia enim respondet amori Dei erga personam quam perfecte amat. Antecedens probatur, quia talis amor videtur debitus matri. Vnde Augustinus (prout refert Bonauentura in speculo Mariae, capite sexto.) ad Virginem sic loquitur, *Te ipse Rex Regum, ut matrem veram, & decoram sponsam pra omnibus diligens amoris amplexu sibi associat.* Et Anselmus libro de excellentia Virginis, capitulo quarto, inde concludit amorem Dei erga Virginem esse maiorem, quam erga alias creaturas, quia, quod carius amauit, illi seruauit. Ostendit ergo, inquit, amorem erga matrem, quo nullum putemus esse posse maiorem, & infra, *Quid ergo hic dicemus, est ne putatis, vlla mens hominis, quae modum huius dilectionis, quam Deus ad hanc Virginem habuit, queat penetrare?* & infra, *Potestne, quaso, vllus hominum, aut Angelorum istius amoris immensitatem penetrare, vel dignitati honoris illius, quidquam cogitatu percipere comparabile?* Hinc etiam Bernardinus dicto sermone, capitulo tertio, Christum potius venisse pro sola Virgine redimenda, quam pro ceteris omnibus hominibus, quod refert ex Glossa in id Canticorum quarto, *Vulnerasti cor meum, soror mea, sponsa, &c.* Hinc etiam Methodius sermone de Purificatione Virginis ad eam sic loquitur, *Euge, quia debitorem illum habes, qui omnibus mutatur, Deo enim vniuersi debemus, tibi autem etiam ille debet.* Quocirca quod Abulensis, primo Prologo in Matthaeum quaestione decima nona simpliciter dixit, Christum plus diligere Ecclesiam, quam matrem suam, si sub Ecclesia matrem comprehendat, indubitatum est, quia hoc modo comparatur totum cum parte, & hoc sensu recte probant, quae adducit Christum maxime diligere Ecclesiam suam, quam suo sanguine redemit ad Ephesios quinto. Si vero per Ecclesiam intelligit reliquum corpus Ecclesiae excludendo Virginem (quomodo sumi debet, ut recte fiat comparatio) in hoc sensu falsum est, quod inquit, amorem Christi ad Ecclesiam esse incomparabiliter maiorem, quam ad matrem suam, & Ecclesiam incomparabiliter maioris aestimationis esse apud Christum, quam matrem suam. Ratio autem illius est, quia Deipara est quaedam pars Ecclesiae, & redempta, sicut vnus de Ecclesia. Quae ratio in praedicto sensu nullius est momenti, quia etiam reliquum corpus absque Virgine, non est tota Ecclesia, sed pars eius, quae licet multitudine, & extensione maior sit, tamen Beata Virgo intensius, & in valore, ac pretio est longe excellentior: & illius redemptio (ut cum Bernardino diximus) magis fuit a Deo intenta, quam reliquorum hominum. Potest vero confirmari hac ratio, quia verisimile est, Beatam Virginem plus amare Deum quam ceteros sanctos simul. Nam (ut recte dixit Bonauentura in speculo Mariae, c. sexto, circa finem.) *Quid mirum, si pra omnibus diligat, - quae pra omnibus est dilecta?*

A Decuit enim inter matrem, & filium amorem mutuum esse perfectissimum, praesertim, quia tali filio a tali matre, talis amor debebatur, habuit autem Beata Virgo omnem perfectionem, quam habere debuit. Denique verisimile est Beatam Virginem hunc amorem & optasse, & petisse, cur ergo dubitabimus illum impetrasse? Ponderat, & exaggerat hunc amorem eleganter Anselmus quinto libro de excellentia Virginis, capitulo quarto, & Ansel. inter alia sic Virginem alloquitur: *Et tu, o beatissima seminarum, in quam fluxit tam copiosa, & supereminens gratia omnium gratiarum, quid animi quaso, gerebas ad eum, qui tibi hac magna fecit? quali dicat, habuisse amorem diuino amori consentaneum.*

B Tertia ratio ipsa non dissimilis colligi potest ex similitudine, ac proportionem inter Christum, & Virginem. Diximus enim in priori tomo, gratiam creatam animae Christi infusam, cum non fuerit infinita, (quia esse non potuit) fuisse tamen, quantum esse potuit, proportionatam dignitati capitis, & maiestati Verbi Dei, & ideo in intentione superasse omnes aliorum hominum, & Angelorum gratias etiam simul sumptas, decuit autem Virginem esse Christo simillimam, & coniunctissimam, ergo in hac etiam perfectione, & intentione gratiae debuit ad illius perfectionem cum debita proportionem accedere.

Dices, cum hac excellentia conueniat Christo ratione suae dignitatis, potius sit illi iniuria, si Virginem ei faciamus aequalem. Respondetur, ideo diximus cum debita proportionem, non cum aequalitate: Christi enim gratia tam ipsius Virginis, quam reliquorum sanctorum Angelorum & hominum gratias etiam simul collectas plurimum superat: gratia autem Virginis solum cum aliorum sanctorum gratiis confertur, & illas superare dicitur, & in hoc dicimus seruari optimam proportionem, & similitudinem. Primo quidem quia (ut Bernardus dixit sermone de Natiuitate Beatae Mariae) Christus in Ecclesia est tanquam fons gratiae: Beata autem Virgo, ut aquae ductus, reliqui vero sancti, ut riuuli, ergo in Christo, ut in fonte congregantur omnes gradus gratiae, qui tam ad aquae ductum, quam ad riuulos fluunt; in Virgine vero, ut in aquae ductu congregantur omnes, qui ad riuulos deriuantur. Hoc enim modo, & in toto corpore Ecclesiae est optima proportio, & inter Christum, & Virginem conueniens similitudo, & coniunctio.

Deinde hinc potest quarta ratio formari. Nam quia gratia Christi respectu omnium est gratia capitis, ideo habet illam excellentiam, sed Beata Virgo participat illam dignitatem; decet ergo, ut & gratia eius illam perfectionem participet. Explicatur secunda propositio assumpta ex Sanctis Patribus, Irenaeo libro tertio contra Haereticos, capitulo trigesimo tertio, *Sicut Eva inobediens facta, & sibi & vniuerso generi humano causa facta est mortis, sic & Maria habens praedestinatum virum: tamen Virgo obediens, & sibi, vniuerso generi humano causa facta est salutis, & infra, Eva inobedientia nodus solutionem accepit per obedientiam Mariae, quod enim alligauit Virgo Eva per incredulitatem, hoc Virgo Maria soluit per fidem.* Quo modo dixit etiam Hieronymus in Epistola ad Eustochium de custodia Virginitatis, *Mors per Euan, vita per Mariam.* Latius Augustinus, sermone trigesimo quinto de sanctis. *Altior caelo est, de qua loquimur, abyssus profundior, cui laudes dicere conamur. Hac est enim, quae sola meruit mater, & sponsa vocari, hac prima matris damna resoluit, hac homini perditio redemptionem adduxit. Mater enim generis nostri penam intulit mundo, genitrix Domini.*

Obiectio.

Responsio.

Augustin.
Bonauent.

Anselm.

Bernard.

Gloss.
Cant. 4.
Method.

Abulens.

Ephes. 5.
Maria magis Christo dilecta, quam Ecclesia.

Bonauent.

Amor Virgini ergo Deum quantus.

Similitudo inter gratiam Christi & Virginis.

Obiectio.

Responsio.

Bernard.
Maria aquae ductus gratia.

Iren.

August.

mini

mini nostri salutem edidit mundo, auctrix peccati Eva auctrix meriti Maria: Eva occidendo obfuit, Maria vivificando profuit, illa percussit, ista sanavit. Ex quo principio inferius ita concludit. Quid dicam pauper ingenio, cum de te quicquid dixerō, minor laus est, quam dignitas tua meretur? Si celum te vocem, altior es: Si matrem gentium dicam, præcedi, si formam Dei appellem, digna existis, si dominam Angelorum vocitem, per omnem te esse probaris. Similia multa habet sermone vndecimo, & decimo septimo de Natiuitate. Eleganter vero & copiosè Petrus Chrysologus sermone 140. *Quantus sit Deus, satis ignorat ille, qui huius Virginis mentem non super, animum non miratur. Pauet Cælum, tremunt Angeli, creatura non sustinet, natura non sufficit, & vna puella sic Deum in sui pectoris caput recipit, oblectat hospitio, ut pacem terris, Cæli gloriam, salutem perditis, vitam mortuis, terrenis cum Cælestibus parentelam, ipsius Dei cum carne commercium, pro ipsa domus exigit pensionem, & sermone 142. ipse, inquit, Angelus miratur, omnes homines vitam meruisse per feminam. Hinc Bernardus, sermone secundo, de Assumptione, Per te, inquit, accessum habemus ad filium, ob benedicta, inuenitur gratia, genitrix vite, & sermone secundo Pentecostes, Tunc inquit, operabatur salutem nostram in medio terræ, in vtero videlicet Virginis, qui mirabilis proprietate terre medium appellatur. Ad illam enim, sicut ad medium, sicut ad arcem Dei, sicut ad verum causam, sicut ad negotium seculorum respiciunt, & qui in cælo habitant, & qui in inferno, & qui nos præcesserunt, & nos qui sumus, & qui sequentur, & nati natorum, & qui nascuntur ab illis: & infra, In te Angeli letitiam, iusti gratiam, peccatores veniam inueniunt in æternum: Merito in te respiciunt oculi totius creaturæ, quia in te, & per te, & de te benigna manus omnipotentis, quidquid creauit, recreauit. & similia multa habet in serm. Signum magnum, & in sermone de Natiuitate Mariæ, quibus in locis indicat nullum gratiæ donum communicari hominibus nisi per Mariam, & inter alia inquit, Maria omnibus facta est, sapientibus, & insipientibus copiosissima charitate se debitoricem effecit, omnibus misericordia finem aperuit, ut de plenitudine eius accipiant vniuersi, captiuus redemptionem, æger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, iustus gratiam, Angelus letitiam, tota Trinitas gloriam, denique singuli persona humane carnis substantiam, ut nemo sit, qui se abscondat à calore eius. Subscribunt eidem sententia Sanctus Ephrem, & orat ad sanctissimam Virginem, ubi mediatoricem, & reconciliatricem appellat, & sanctus Germanus, sermone de Cenâ Domini, latissimè Petrus Damianus, sermone de Annuntiatione, & sermone de Assumptione, & sermone primo de Natiuitate Mariæ, quorum nonnulla verba infra afferemus tractantes de intercessione Virginis, & cultu illo debito. Si ergo omnia gratiæ dona per Virginem cæteris communicantur, rationi consentaneum est, ut in ipsa prius recipiantur: Quod si de gratijs, vel donis, aut virtutibus (vita dicam) diuersarum rationum, nemo hoc negabit, propter dictam causam, & alias, quas in principio huius materiæ adduximus, videtur sanè, neque de gradibus, & intentione gratiæ id esse negandum, cum ad perfectionem sanctitatis hoc maxime pertineat. Vnde rectè dixit Bonauent. supra, Quid mirum, si omnis gratia ad Mariam confluxit, per quam tanta gratia ad cæteros disfluxit? Et Laur. Iustin. sermone de Annuntiatione, Magna, inquit, profectus fuit Maria gratia, exuberans atque completa, quæ cælis dedit gloriam, terris prebuit Deum, gaudium præstitit Angelis, seculoque pacem refudit, fide docuit gentes, vniuersique finem imposuit: humane vite instituit ordinem, atque spiritualem edidit moribus disciplinam. Quomodo non est Maria, iuxta Gabriels oraculum, plena gratia, quæ effecta est mater DEI, paradyssi scalæ, cæli ianua, interuenrix mundi, demonum fuga, peccatorum spes, DEI & hominum verissima mediatrix?*

Fr. Suarez. tom. 2.

Quinta & vltima ratio formari potest ex præcedentibus, quia actus perfectæ charitatis, quos Beata Virgo habuit in hac vita innumerabiles fuerunt, ita vt eorum multitudo possit fortasse cum numero Sanctorum omnium conferri, quia (vt ostendimus) ferè totam vitam in perpetua contemplatione transegit, in qua feruentissimè Deum amabat, & hunc amoris actum frequentissimè repetebat. Præterea ostendimus, non minus meruisse Beatam Virginem quolibet horum actuum, quam meruit supremus Angelus illo actu perfectè libero, quo meritum suum consummauit: Vnde fit consequens sapientissimè singulis actibus plus meruisse Beatam Virginem, quam singulos homines sanctos omnibus actibus vitæ suæ, quia meritum supremi Angeli non fuit minus perfectum, quam totum meritum cuiuslibet hominis, saltem regulariter loquendo (vt abstinemus à quæstione non necessaria, an scilicet aliquis homo præter Virginem, maiorem gratiam consequutus fuerit, quam supremus Angelus) igitur, si huiusmodi actus meritorij Beate Virginis adæquant numerum omnium beatorum, plane consequitur, etiam gratiam eius superare gratiam omnium illorum. Si verò numerus actuum est inferior numero sanctorum (vt credi facile potest) compensari potest hæc inæqualitas. Primum, gratia ipsa quæ data fuit Virgini ex opere operato. Secundò perfectione, & valore singulorum actuum, nam etiam meritum primi Angeli excedit merita multorum inferiorum simul sumpta. Tertiò augmento, & maiore intentione ipsorum actuum, non enim fuerunt omnes inter se æquales, sed quo gratia fiebat auctior, eo actus ab illa procedentes erant intensiores, & maioris meriti, vt supra fusè declaratum est. Quæ omnia si exactè computentur, fit reuera valde verisimile, quod asserimus: in re enim adeò obscura, & non apertè reuelata, non est quærenda maior certitudo.

Nec video, quid possit contra hanc sententiam obijci, nisi fortasse, quod noua, inusitata, ac præter hominum opinionem esse videatur. Sed non est cur nouum censendum sit, quod doctrinæ priscorum Patrum, non solum non aduersatur: verum etiam ita ab eis infinuatur, vt merito illis attribui possit: vel saltem existimari, hanc esse accommodatam explicationem eorum, quæ ipsi magno verborum pondere virtute docuerunt. Accedit, quod cum ante viginti annos in Academia Salmantica si rogatus à grauius viris, quæstionem hanc disputare, atque definire fuerim aggressus, cumque in hanc sententiam valde propenderem, rei nouitate derentus, eam proprio iudicio, ac sententia definire ausus non fui, donec doctores sapientissimos, & in rebus Theologicis valde versatos consului, quibus omnibus pia, atque probabilis hæc sententia visa est.

Poterat hoc loco disputari: quid amplius præter gratiæ perfectionem Beata Virgo sibi meruerit, sed si generalia principia de merito obseruentur, & cōmodè applicentur, non est quod in hac re amplius immoremur. Nam singularis illa quæstio, an Beata Virgo aut Incarnationem, aut dignitatem matris Dei meruerit, in priori tomo, disputatione decima, sectione septima diligenter tractata est, de gloria verò, quam sibi Virgo promeruit, infra est dicendum. Præter gratiam autem, & gloriam nihil est, quod per se cadat sub meritum, nisi quod ad illas per se ordinatur, aut per se est cum illis coniunctum. Denique de merito Beate Virginis respectu aliorum, an scilicet alijs etiam meruerit, non nihil in hac sectione attigimus, & superius tractantes de merito Incarnationis. Constat enim de condigno nihil meruisse nobis Beatam Virginem, quia est proprium priuilegium Christi, de congruo verò me-

Q 3 ren-

rendo Incarnationem magnum bonum nobis promeruit, & dum vixit, potuit etiam multa bona aliquibus hominibus mereri. An vero aliquid amplius nobis meruerit, dum hic viueret aut nunc etiam nobis mereatur, vel saltem impetret, infra disputandum est, Disputatione 23. Sectione prima, & secunda.

DISPUTATIO XIX.

In sex Sectiones distributa.

De scientia, & sapientia, quam B. Virgo in statu viæ consequuta est.

VE diximus de gratia sanctificante Virginis Beatæ communia sunt omnibus virtutibus. Theologicis, & moralibus, & Spiritus Sancti donis, quæ cum eadem gratia connexa sunt, unde explicatio perfectionem huius gratiæ, & meritum Deiparæ, excellentiam quam in his omnibus virtutibus habuit, explicatam reliquimus: & obiter nonnulla adduximus de frequentissimo usu: ac ferè continua eorundem exercitatione. Quapropter nihil amplius de illis dicendum occurrit. Solum ergo superest, ut de intellectualibus perfectionibus, atque gratis gratis datis sermonem instituamus: de prioribus in hac disputatione, de posterioribus verò in sequenti disserendo.

SECTIO I.

Utrum Beata Virgo habuerit in hac vita perfectam diuinarum rerum cognitionem.

Prinipio ponendum est, quamdiu Deipara vixit in corpore mortali, non fuisse Beatam secundum animam (ut ostendimus supra disputatione quarta, sectione prima,) vt autem beatitudinis nomine, ut indicem, non habuisse stabilem, ac permanentem visionem, an verò habuerit interdum illam in raptu, dicemus disputatione sequenti.

Ex hoc autem principio necessario sequitur, habuisse in hac vita fidem mysteriorum Dei (ut eadem disputatione quarta, sectione septima dixi) quia fundamentum sanctitatis, & iustitiæ in viatore est fides, sed Beata Virgo quamdiu fuit in corpore mortali, fuit viatrix, & sancta: ergo per fidem semper ambulauit, quia sine fide non potuisset placere Deo, & ideo Luca secundo, Beata prædicatur, quia credidit.

Ex quo vltius manifestum est, hanc fidem in Virgine fuisse perfectissimam, tum ex parte subiecti, in quo fuit valde intensa, & prorsus certa, omnem motum etiam primò primum dubitationis excludens: tum ex parte obiecti, quia per illam distinctissimè credidit mysteria Trinitatis, & Incarnationis, & reliqua omnia, quæ ad diuinitatem, & humanitatem pertinent. Ita docent Patres, Ambrosius libro secundo de Virginibus, & libro secundo in Lucam, Epiphanius sermone de laudibus Virginis, Augustinus sermone de assumptione. Bernardus sermone trigésimo quinto in Cantica, circa finem, & in libro de passione Domini, qui inter eius opera habetur, capitulo secundo. Rupertus ferè toto libro in Cantica. Vnde Abulensis parad. prima, capitulo trigésimo primo, dicit propter hanc fidei perfectionem vocari Virginem ab Augustino, & Bernardo matrem credentium. Ratio autem sumenda est ex principiis supra positis. Ostendimus enim Beatam Virginem habuisse omne donum, omnemque perfectionem gratiæ

A sanctificantis, quæ Angelis, vel hominibus communicata est, imò & excellentiori modo: tota autem hæc perfectio fidei ad dona gratiæ sanctificantis pertinet. Deinde ostendimus in Beata Virgine fuisse in omni genere virtutis eximiam sanctitatem: sed fides est fundamentum iustitiæ: ergo debuit infundi in perfectione proportionata tantæ sanctitati, & iustitiæ. Præterea ostendimus in Beata Virgine nullum fuisse inordinatum motum in aliqua potentia ipsius: ergo nullum dubitationis impulsus, aut motum passa est. Denique agens de eius innocentia, eximiam fidem, quam in filij conceptione, passione, ac morte habuit, aperte demonstrauimus. Blasphematur igitur Lutherus, qui fidem Centurionis, Mariæ fidei præfert, eo quod Matthæi octauo, de Centurione dixit CHRISTVS, Non inueni tantam fidem in Israel. Eo tamen loco non comparat Christus Centurionem cum omnibus, ac singulis, qui ex populo in ipsum crediderunt, hoc enim modo, non solum fides Virginis, sed etiam Simeonis, & Annæ, Iosephi, & Ioannis Baptiste, & Magorum, atque aliorum plurimorum fuit maior, quam fides Centurionis. Comparat ergo cum his, quibus ipse prædicauerat, & coram quibus miracula fecerat, quique fidem in Christum inde conceperant, inter quos hic Centurio excelluisse dicitur, vel simpliciter, vel solum proportionate quadam, quia ille cum esset gentilis, & neque ex Scriptura, neque ex maiorum traditione esset instructus, facilius, constantius, atque admirabilius credidit.

C Sed quæret aliquis, an Beata Virgo fuerit consecuta totam hanc fidei perfectionem à principio suæ sanctificationis, vel postea temporis decursu. Vbi non potest esse difficultas de perfectione intensiua. Nam certum est, non habuisse totam illam à principio, sed in illa creuisse, sicut in gratia, aliisque virtutibus, habuit tamen à principio, & singulis temporibus eam fidei intensiorem, quæ intensiori gratiæ proportionatè responderet. Deinde nulla etiam est difficultas de illa perfectione, quæ omnem dubitationis motum excludit. Quia constat hanc habuisse principio, ex quo caruit fomite, igitur solum potest inquiri de perfectione ex parte obiecti crediti, præsertim an à principio distinctè cognouerit mysteria Trinitatis, & Incarnationis.

D Erasmus enim sensit Beatam Virginem non adorasse filium suum statim ac illum peperit, quia non constat tunc cognouisse illum esse Deum. Sed est impia, & hæretica sententia, contra vniuersam Ecclesiæ sensum, ac traditionem, ut constat ex ijs quæ in superioribus de Annuntiatione Angelica, & de Christi Natiuitate tractauimus, & ex ijs, quæ sancti Patres tradunt explicantes hæc mysteria, præsertim Cyprianus sermone de Natiuitate, Augustinus sermone nono de Natiuitate, Bernardus homelijs super Missus est, Ambrosius super Lucam, & libro de Ioseph Patriarcha, capitulo secundo, ubi Mariæ, & Iosephi meminit, & Diuus Thomas supra questione trigésima, articulo primo ad secundum. Item ex Luca primo colligitur sanctam Elisabeth cognouisse, & credidisse eum, quem Beata Virgo conceperat, esse Deum, ut patet ex illis verbis, Vnde hoc tibi, ut veniat mater Domini mei ad me? Quomodo igitur potuit hoc ignorare Sancta Virgo? Dicendum est igitur Beatam Virginem à principio suæ sanctificationis habuisse fidem explicitam Trinitatis, quia huius obiecti cognitio maxime spectat ad primariam fidei perfectionem, quam Angeli, & Adam habuerunt in sua prima sanctificatione, ergo multo magis Beata Virgo. Deinde cognouit explicitè mysterium Incarnationis, quod substantiam illius, id est, Verbum diuinum secundam Trinitatis personam catnem fuisse assumpturum, Quod eodè argumento probari potest, quia

Obiectio.
Matth. 8.
Responsio.
Dubium. 1.

Erasm.
Qualem fidei perfectionem ab initio sua sanctificationis Virgo habuit.

Cyprian.
August.
Bernard.
Ambros.
D. Thom.

Luc. 1.

Luc. 2.

Virginis fides perfectissima.

Ambros.
Epiphanius.
August.
Bernardus.

Rupert.
Abulensis.